

TÀI LIỆU NỘI SINH

HOÀNG THÚY LIỄU

Phòng Tham khảo - Thư viện Đại học Khoa học Tự nhiên TP. HCM

Tài nguyên thông tin là yếu tố không thể thiếu đối với sự hình thành và phát triển của bất kỳ một thư viện hoặc cơ quan thông tin nào. Đây cũng chính là yếu tố phản ánh thực trạng, tiềm lực của cơ quan thông tin hoặc thư viện trong suốt quá trình phát triển và hoạt động của mình.

Bên cạnh nguồn tài liệu in hay tài liệu điện tử được bổ sung hàng năm thì các thư viện còn chú trọng phát triển các nguồn tài liệu “thế mạnh” của mình. Các thư viện công cộng thường quan tâm lưu trữ, phục vụ các loại tài liệu quý hiếm; các thư viện huyện thường chú trọng đến nguồn tài liệu địa chí... Riêng các Thư viện Trường Đại học lại tạo ra một khối lượng tài liệu có giá trị, được gọi là *tài liệu nội sinh*. Loại tài liệu này chủ yếu gồm có: công trình nghiên cứu khoa học, luận án, luận văn, sách giáo trình, sách tham khảo, tài liệu hội nghị, hội thảo...

1. Tài liệu nội sinh là gì?

Tài liệu nội sinh (còn được gọi là tài liệu xám, tài liệu không công bố...) là những tài liệu được hình thành trong quá trình hoạt động khoa học kỹ thuật, sản xuất, quản lý, nghiên cứu, học tập của các cơ quan, tổ chức, viện nghiên cứu, trường đại học... Tài liệu nội sinh phản ánh đầy đủ, có hệ thống về các thành tựu, tiềm lực cũng như hướng phát triển của những đơn vị này và thường được lưu giữ ở các thư viện và trung tâm thông tin của đơn vị đó. (Nguyễn Thị Minh Ngọc – Đại học Sư phạm Hà Nội)

Tài liệu nội sinh là loại tài liệu có giá trị lớn, phục vụ đặc lực cho học tập, giảng dạy, nghiên cứu khoa học của cán bộ, giảng viên, sinh viên các trường. Thu thập được đầy đủ, kiểm soát và khai thác tốt nguồn thông tin đặc biệt này phục vụ nhiệm vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học là một trong những nhiệm vụ quan trọng của các thư viện, các trung tâm thông tin trong mỗi trường đại học.

Tuy nhiên, việc quản lý, lưu giữ và khai thác nguồn tài nguyên nội sinh trong các trường Đại học vẫn còn tồn tại nhiều vấn đề phức tạp, làm hạn chế việc sử dụng hiệu quả nguồn tài nguyên này.

Theo Clifford Lynch (Executive Director, Coalition for Networked Information): đối với cơ quan chịu trách nhiệm phân phối, phục vụ nguồn tài liệu nội sinh cần phải cam kết cả về vấn đề quản lý loại hình tài liệu này ở dạng số hóa. Cam kết đó bao gồm cả việc bảo quản, tổ chức và cung cấp truy cập hoặc phát tán lâu dài.

2. Đặc điểm của nguồn tài liệu nội sinh

- Tài liệu nội sinh là kết quả được tạo nên trong quá trình hoạt động, nghiên cứu khoa học, giảng dạy, học tập... của một đơn vị. Đối với các Trường Đại học thì loại tài liệu này gồm có: luận án, luận văn, công trình nghiên cứu, kỷ yếu các hội nghị, hội thảo, các tài liệu sinh hoạt khoa học, bài giảng... Vì đặc điểm này nên các tài liệu nội sinh đều thuộc sự quản lý và điều hành trực tiếp của Nhà trường. Mọi hoạt động tổ chức, phục vụ dạng tài liệu này phần nhiều phụ thuộc vào chính sách chung của nhà lãnh đạo.
- Nguồn tài liệu nội sinh thường được tạo lập theo một chu kỳ nhất định tùy theo đặc điểm hoạt động của từng Trường Đại học. Nội dung của tài liệu thường đa dạng và có số lượng lớn. Chuyên môn đào tạo của Nhà trường sẽ quyết định nội dung, lĩnh vực mà nguồn tài liệu nội sinh này cung cấp.
- Đa số nguồn tài liệu nội sinh được sử dụng nội bộ, ít công bố rộng rãi. Mặc dù là tài liệu không xuất bản nhưng loại tài liệu này vẫn được công bố rộng rãi dưới nhiều kênh phân phối đặc biệt và thu hút được sự quan tâm của đội ngũ những người làm công tác thông tin thư viện.
- Nguồn tài liệu nội sinh phản ánh tiềm lực hoạt động và hướng phát triển nghiên cứu của trường đại học. Điều này thể hiện qua số lượng tài liệu luận án, luận văn, qua số lượng đề tài nghiên cứu khoa học ở từng cấp bậc (cấp Trường, cấp Bộ, cấp Quốc gia). Bên cạnh đó nguồn tài liệu nội sinh còn phản ánh kết quả hoạt động, đào tạo của Nhà trường qua số lượng luận án, luận văn, kỷ yếu hội nghị...

Để tạo lập, phân phối và phục vụ nguồn tài liệu nội sinh hiệu quả cần có sự phối hợp giữa cán bộ thư viện, kỹ thuật viên công nghệ thông tin, người quản lý hồ sơ và lưu trữ, giảng viên, các nhà quản lý và xây dựng chính sách của trường đại học. Các thành phần này cần phải hiểu rõ được tại sao nguồn tài liệu này là cần thiết, đây cũng chính là động lực để họ tham gia tạo lập bộ sưu tập tài liệu nội sinh.

3. Vấn đề bản quyền trong việc tích hợp nguồn tài liệu nội sinh

Tài liệu nội sinh mặc dù được tạo nên từ nhiều loại hình hoạt động khác nhau nhưng giữa chúng lại có mối quan hệ chặt chẽ. Mối quan hệ đó được xuất phát từ chính nhu cầu nghiên cứu, tham khảo, học tập của các đối tượng khác nhau. Vì lý do này nên các Thư viện có thể tích hợp các loại nguồn tin nội sinh với nhau. Tuy nhiên, vấn đề tích hợp cần chú trọng đến yếu tố bản quyền.

Vấn đề bản quyền chính là điểm khác biệt căn bản của tài liệu nội sinh với các xuất bản phẩm. Bản quyền đối với tài nguyên nội sinh là một yếu tố rất quan trọng, cần phải tìm hiểu rộng và sâu. Trong bài viết này tôi sẽ chia sẻ phương pháp giúp xác định

bản quyền của một tác phẩm trước khi quyết định sử dụng trong bộ sưu tập tài nguyên nội sinh của Thư viện.

Sau khi tìm kiếm được tài liệu hữu ích, trước khi đưa vào bộ sưu tập tài liệu nội sinh của Thư viện cần thiết phải kiểm tra vấn đề bản quyền bằng cách tìm kiếm tại SHERPA RoMEO. Trong kết quả tìm kiếm sẽ có thông báo mỗi tài liệu tìm được ứng với một màu sắc theo ý nghĩa khác nhau như sau:

MÀU SẮC	CHÍNH SÁCH LƯU TRỮ TƯƠNG ƯNG
Xanh lá cây	Được quyền lưu trữ cả bản trước khi in, sau khi in và đã xuất bản (ở các dạng khác nhau)
Xanh dương	Được lưu trữ bản sau khi thẩm định
Vàng	Được lưu trữ bản trước khi in
Trắng	Không có quyền lưu trữ

SHERPA RoMEO là một cơ sở dữ liệu liên quan tới chính sách của các nhà xuất bản về bản quyền và tự lưu trữ. Công việc kiểm tra bản quyền của tác phẩm trước khi tích hợp vào bộ sưu tập của Thư viện đối với những tài liệu ngoại văn sẽ đơn giản hơn rất nhiều khi chúng ta sử dụng SHERPA RoMEO.

SHERPA RoMEO được khởi xướng và quản lý bởi University of Nottingham, với sự tài trợ của JISC (Joint Information Systems Committee). Để sử dụng cần truy cập vào địa chỉ Website <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

... opening access to research

Home • Search • Journals • Publishers • FAQ • Suggest • About
English | Español | Magyar | Português

Publisher copyright policies & self-archiving

Search

Journal titles or ISSNs Publisher names

Exact title starts with contains ISSN

[Advanced Search](#)
Search
Reset

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

RoMEO News

- Country Statistics for SHERPA/RoMEO - 28-Oct-2011
- Access Keys Available for SHERPA/RoMEO API V 2.9 - 19-Oct-2011
- 1000th Publisher added to SHERPA RoMEO - 06-Sept-2011

Special RoMEO Pages

- Publishers Allowing use of their PDFs in Repositories
- RoMEO Statistics
- Application Programmers' Interface (API)

Additions and Updates

- Journal of Reliability and Statistical Studies - 09-May-2012
- Sociedad Otorrinolaringológica de Castilla y León, Cantabria y La Rioja - 09-May-2012
- Wlolud Journals - 09-May-2012

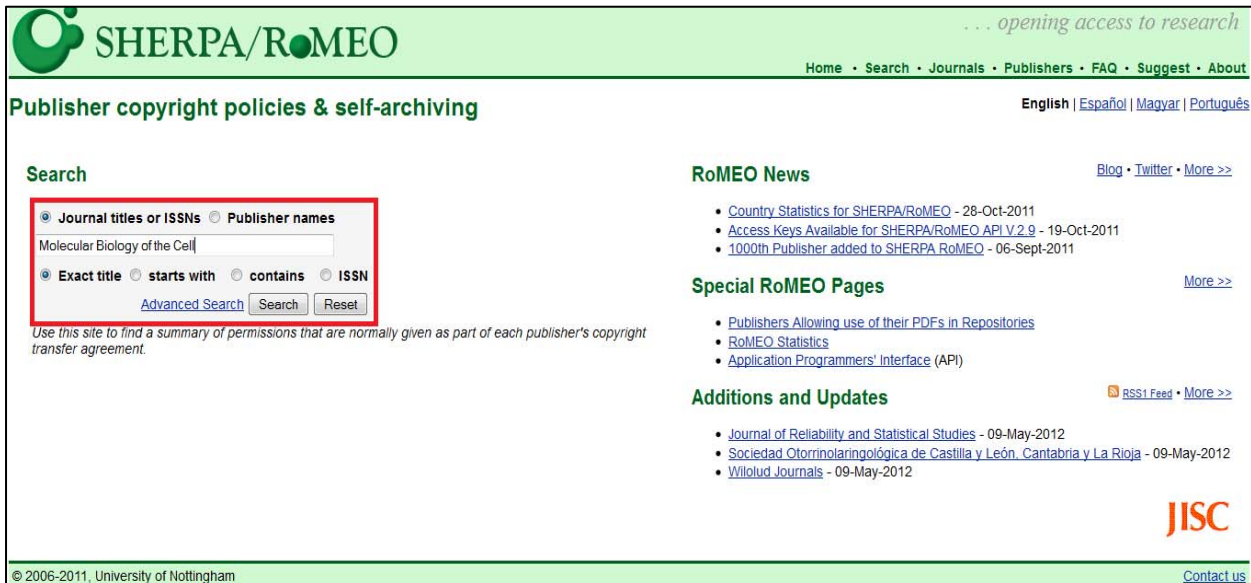

© 2006-2011, University of Nottingham
[Contact us](#)

Ví dụ: Để kiểm tra bản quyền của những bài viết trong tạp chí “Molecular Biology of the Cell” của nhà xuất bản American Society for Cell Biology chúng ta cần tra cứu như sau:

Bước 1:

- Nhập địa chỉ web <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>
- Nhập tên tạp chí cần tìm kiếm
- Nhấp chuột chọn *Search*

SHERPA/RoMEO ... opening access to research

Home • Search • Journals • Publishers • FAQ • Suggest • About

English | Español | Magyar | Português

Publisher copyright policies & self-archiving

Search

Journal titles or ISSNs Publisher names

Molecular Biology of the Cell

Exact title starts with contains ISSN

[Advanced Search](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

RoMEO News [Blog](#) • [Twitter](#) • [More >>](#)

- [Country Statistics for SHERPA/RoMEO](#) - 28-Oct-2011
- [Access Keys Available for SHERPA/RoMEO API V 2.9](#) - 19-Oct-2011
- [1000th Publisher added to SHERPA RoMEO](#) - 06-Sept-2011

Special RoMEO Pages [More >>](#)

- [Publishers Allowing use of their PDFs in Repositories](#)
- [RoMEO Statistics](#)
- [Application Programmers' Interface \(API\)](#)

Additions and Updates [RSS1 Feed](#) • [More >>](#)

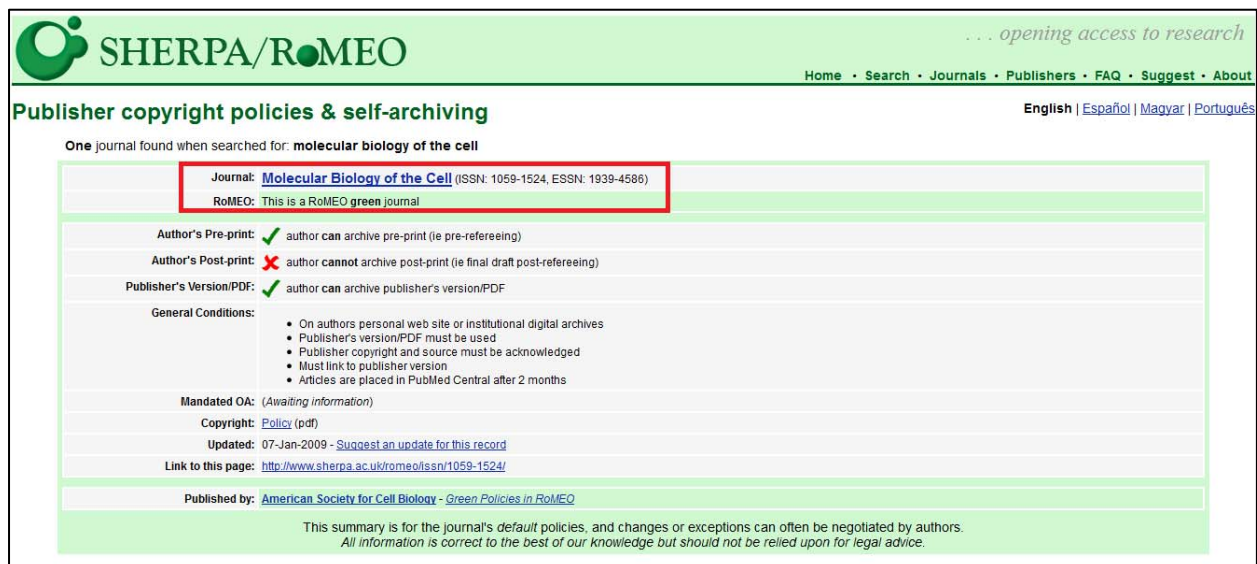
- [Journal of Reliability and Statistical Studies](#) - 09-May-2012
- [Sociedad Otorrinolaringológica de Castilla y León, Cantabria y La Rioja](#) - 09-May-2012
- [Witold Journals](#) - 09-May-2012

JISC

© 2006-2011, University of Nottingham [Contact us](#)

Bước 2:

- Xem kết quả
- Đối chiếu với màu sắc quy định

SHERPA/RoMEO ... opening access to research

Home • Search • Journals • Publishers • FAQ • Suggest • About

English | Español | Magyar | Português

Publisher copyright policies & self-archiving

One journal found when searched for: **molecular biology of the cell**

Journal: **Molecular Biology of the Cell** (ISSN: 1059-1524, EISSN: 1939-4586)

RoMEO: This is a RoMEO green journal

Author's Pre-print: author can archive pre-print (ie pre-refereeing)

Author's Post-print: author cannot archive post-print (ie final draft post-refereeing)

Publisher's Version/PDF: author can archive publisher's version/PDF

General Conditions:

- On authors personal web site or institutional digital archives
- Publisher's version/PDF must be used
- Publisher copyright and source must be acknowledged
- Must link to publisher version
- Articles are placed in PubMed Central after 2 months

Mandated OA: (Awaiting information)

Copyright: [Policy](#) (pdf)

Updated: 07-Jan-2009 - [Suggest an update for this record](#)

Link to this page: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/issn/1059-1524/>

Published by: [American Society for Cell Biology - Green Policies in RoMEO](#)

This summary is for the journal's default policies, and changes or exceptions can often be negotiated by authors.
All information is correct to the best of our knowledge but should not be relied upon for legal advice.

Nhìn vào kết quả chúng ta có thể thấy được màu sắc quy định của tạp chí “Molecular Biology of the Cell” là **Green** (xanh lá cây) tức là được quyền lưu trữ cả bản trước khi in, sau khi in và đã xuất bản (ở các dạng khác nhau). Ngoài ra, với kết quả tìm kiếm được chúng ta còn có thể biết chính xác về những quyền của tác giả, người sử dụng, phiên bản nào của tài liệu được lưu trữ... từ những thông tin SHERPA RoMEO cung cấp.

Đối với những nhà xuất bản không có trong danh sách của SHERPA RoMEO, các thông tin chi tiết về bản quyền và quyền lưu trữ không được đề cập trong SHERPA RoMEO thì có thể:

- Kiểm tra tại website chính thức của Nhà xuất bản
- Trực tiếp liên hệ với Nhà xuất bản

4. Tài liệu nội sinh của Thư viện Trường Đại học Khoa học Tự nhiên

Trong suốt 17 năm hình thành và phát triển Thư viện Trường Đại học Khoa học Tự nhiên đã lưu trữ và phục vụ một số lượng lớn nguồn tài liệu nội sinh. Sự hợp tác và tạo điều kiện của Nhà trường cùng cán bộ nhân viên trong trường là một trong những yếu tố quan trọng giúp tạo nên bộ sưu tập tài liệu nội sinh này.

• Phương pháp thu thập

Nhận thức rõ vai trò quan trọng của tài liệu nội sinh Thư viện đã phối hợp với Nhà trường trong công tác thu thập.

- *Chính sách thu thập đối với luận án, luận văn*

Sau khi học viên cao học bảo vệ thành công đề tài của mình cần phải liên hệ với phòng Sau đại học để nhận “Quyết định về việc thành lập hội đồng chấm đề tài Luận văn/luận án”. Giấy quyết định này khẳng định đề tài trên đã bảo vệ thành công, nó sẽ được đóng chung với một bản luận án, luận văn và nộp lại Thư viện.

Khi Thư viện đã thu bản luận án, luận văn để lưu trữ sẽ cung cấp cho học viên “Giấy biên nhận”, học viên sẽ nộp lại phòng Sau Đại học và tiếp tục hoàn thành các thủ tục nhận bằng.

Theo quy định chung của Nhà trường thì *bất kỳ một học viên nào trước khi hoàn thành các thủ tục để nhận bằng cũng cần có “Giấy biên nhận” của Thư viện* (tức là có nộp một bản kết quả đề tài cho Thư viện để lưu trữ).

- *Chính sách thu thập đối với tạp chí khoa học, tài liệu hội nghị, hội thảo, và báo cáo khoa học*

Đây là nguồn tài liệu nội sinh có ý nghĩa rất lớn đối với nhà nghiên cứu, cán bộ giảng dạy và sinh viên. Với loại hình tài liệu này Phòng Khoa học Công nghệ sẽ tiến hành thu thập và sau đó chuyển lên lưu trữ và phục vụ tại Thư viện.

• **Hiện trạng nguồn tài liệu nội sinh**

Thư viện Trường Đại học Khoa học Tự nhiên hiện đang lưu giữ một khối lượng lớn tài liệu được hình thành trong hoạt động giảng dạy, học tập, nghiên cứu của Nhà trường. Hiện nay trong vốn tài liệu của Thư viện có:

- Luận án tiến sĩ: 198 đề tài
- Luận văn thạc sĩ: 3.013 đề tài
- Tài liệu hội nghị: 223 nhan đề
- Báo cáo khoa học: 1.189 đề tài

Để phục vụ có hiệu quả thì Thư viện Trường Đại học Khoa học Tự nhiên đã tạo lập 3 bộ sưu tập số:

- Bộ sưu tập Luận án tiến sĩ
- Bộ sưu tập Luận văn thạc sĩ
- Bộ sưu tập Kỹ yếu hội nghị

The screenshot shows the library website interface. On the left is a vertical navigation menu with categories like 'Sưu tập Greenstone', 'Tài liệu Greenstone', and 'Kỹ yếu hội nghị'. The main content area has a header for 'Thư viện ĐẠI HỌC KHOA HỌC TỰ NHIÊN TP. HỒ CHÍ MINH' and a section for 'BỘ SƯU TẬP'. Below this is a search bar with options for 'nhan đề', 'từ', and 'mục'. A 'Giới thiệu về bộ sưu tập' section provides details about the 1200 theses in the collection.

Ba bộ sưu tập số đều được tích hợp website của thư viện: <http://www.glib.hcmus.edu.vn>. Chính sách sử dụng đã được trình bày tại “Bản tin Thư viện – Công nghệ thông tin, số ra tháng 11/2011”. Có thể tham khảo tại <http://www.glib.hcmus.edu.vn/bantin/bt1111/Bai7.pdf>